

Ліна Чернявська,

мол. наук. співроб. відділу технологій електронної обробки інформації НЮБ
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті проаналізований досвід створення гендерних інформаційних ресурсів на базі як традиційних бібліотек, так і центрів гендерних досліджень. Досліджена діяльність як зарубіжних, так і вітчизняних бібліотек із створення гендерних інформаційних ресурсів. Звертається увага на актуальність співпраці в цій сфері бібліотек з недержавними жіночими організаціями.

Ключові слова: гендер, інформаційний бібліотечний ресурс, бази даних, віртуальна бібліотека, комунікативні стратегії бібліотек.

Поняття «гендер» означає комплексне поєднання соціально-культурних відносин, стосунків і процесів, які відображають відмінності в поведінці, ментальних і емоційних характеристиках між чоловіком і жінкою.

Звертаючи увагу на важливість та актуальність гендерної проблеми, Україна як правова демократична держава взяла на себе зобов'язання законодавчо гарантувати та забезпечити на практиці рівні права та можливості для громадян у всіх сферах життєдіяльності, незалежно від їхньої статі. Проте даються взнаки певні труднощі. Так, у 2013 р. із затримкою майже в три роки була затверджена Державна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року. Відсутність протягом трьох років Державної соціальної цільової програми сприяння утвердження гендерної рівності та реалізація адміністративної реформи 2010 р. виявилися руйнівними для виконання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок». В органах виконавчої влади зник інститут радників з прав людини та гендерних питань, відсутня координація діяльності між різними відомствами в цій сфері на національному та місцевому рівнях, не відстежувалися факти дискримінації тощо. Крім того, істотною проблемою стала відсутність науково-методичного та аналітичного забезпечення. Раніше працював Державний інститут сім'ї та молоді,

Державний центр соціальних служб сім'ї та молоді. Методичне забезпечення сьогодні здійснюють фактично громадські та міжнародні організації або різноманітні академічні структури, які прямо не спеціалізуються на зазначеній проблематиці, чого недостатньо.

Показником міждисциплінарності гендерної проблеми є аналіз змісту курсів з гендерної проблематики в співставленні з дисциплінарною локалізацією. Аналіз показує, що зміст гендерних курсів, які викладаються, тяжіє до соціокультурних дисциплін – 25 %, педагогіки – 22,4 %, політичних наук – 14,3 %. 10,2 % від загальної кількості таких курсів за змістом локалізуються в полі психологічних наук, 8,7 % – філософії, 2,6 % – мовознавчих наук. Найменше представлені такі дисципліни, як журналістика, економічні науки, правові науки та культурологія. Науково-методичні праці з гендерної проблематики видано у 102 вищих навчальних закладах, зокрема, найбільше у Донецькій області – 12 і Харківській області – вісім. При вищих навчальних закладах у дев'яти регіонах та областях України діють 12 освітніх і дослідних гендерних центрів, а саме в АРК, Вінницькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Луганській, Сумській, Харківській області та у м. Київ. Отже, на сьогодні вже чітко окреслені систематизовані наукові знання з питань гендеру, спрямовані на пізнання суб'єктів чоловіка і жінки, їхньої ролі, характеристики зв'язків. У такому становленні гендеру як наукового напрямку сприяє його інституалізація в системі науки. У вищих навчальних закладах (ВНЗ) систематично проводиться конкурс студентських та аспірантських наукових робіт з проблеми гендеру, видаються навчальні посібники, як-от «Основи теорії гендеру», «Гендер і ми». У ряді ВНЗ створені та діють гендерні студії (НАУКМА й інші ВНЗ). Розроблено та постійно діють авторські програми [1].

Характеризуючи сьогоднішній стан гендерних досліджень в українському суспільстві, німецький соціолог А. Лангеноль констатує, що в академічному світі гендерні дослідження не являють собою організованого на державному рівні академічного простору чи впорядкованого дискурсу, але існують на периферії класичних академічних установ, університетів і академій наук, будучи локалізовані у відносно незалежних дослідних інститутах, які часто-густо один з одним пов'язані більш щільно, ніж з національним науковим співтовариством. З одного боку, це дає змогу гендерним дослідженням уникнути дисциплінарної стандартизації й необхідності дотримуватися єдиної точки зору, з іншого – змушує їх орієнтуватися на пострадянські умови, спільні для країн, у яких вони проводяться. Крім того, сьогоднішній стан гендерних досліджень більше

викликає занепокоєння, ніж оптимізм. Так, з одного боку, гендерні дослідження не мають достатньої науковості та академізму. З іншого боку, позначається наявність гендерних стереотипів у суспільстві. У цих умовах об'єктивність гендерних досліджень, що була досягнута науковим шляхом, повинна бути переведена на мову «пропаганди» з метою трансформації суспільної свідомості – для цього необхідно в першу чергу знайти ефективні комунікативні стратегії (і бібліотеки тут можуть відігравати важливу роль). Багато науковців говорять про важливість включення гендерних досліджень у систему вищої освіти [2].

Питання інформаційного забезпечення гендерних досліджень і забезпечення інформаційними матеріалами жінок-читачів потребує особливого розгляду. У багатьох країнах світу ця інформація концентрується в спеціальних жіночих бібліотеках, архівах і документаційно-інформаційних центрах. Питання їх створення та оптимізації роботи досліджували К. Вілле й А. Феннеш [3]. Питання створення гендерної бібліографії у формі єдиного інформаційно-пошукового ресурсу на теренах СНД досліджували Н. Пушкарьова, А. Малашкін [4].

У межах цієї публікації передбачається проаналізувати питання створення гендерних інформаційних ресурсів на базі як традиційних бібліотек, так і центрів гендерних досліджень.

Досвід країн, що значно просунулися на шляху до гендерного паритету в суспільстві (Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія, Нідерланди), цікавий у плані організації там гендерних досліджень і діяльності гендерно-орієнтованих бібліотек.

У Європі найкращий досвід у вирішенні гендерного питання має Швеція. У цій країні представники чоловічої та жіночої статі рівномірно представлені в будь-якій сфері науки, мистецтва, промисловості. Навіть у політиці чоловіки й жінки почувають себе рівноправно. У цьому контексті примітно, що саме у Швеції найвищий рівень жіночої зайнятості (79 %).

У Швеції гендерними дослідженнями займаються кілька університетів. Їх координує Секретаріат з гендерних досліджень (<http://www.genus.se/>), головна мета якого – посилення впливу наукових досліджень і знань, пов'язаних з темою гендеру й гендерної рівності в академічних колах і суспільстві в цілому. Секретаріат є підрозділом Університету Гетеборга. Серед замовників досліджень – шведський уряд, Рада міністрів північних країн і Європейського соціального фонду.

Гетеборзька університетська бібліотека містить у собі KvinnSam – Національний бібліотечний ресурс з гендерних дослідженнях, що містить

також ресурси з жіночої та чоловічої історії [6]. Архів з жіночої історії був заснований як приватна ініціатива в 1958 р. За час свого 50-річного існування KvinnSam перетворився в одну з найбільш повних бібліотек з гендерних досліджень у країнах Північної Європи. Важливою частиною її діяльності є співробітництво з іншими установами й організаціями як усередині, так і за межами Швеції, наприклад Секретаріатом із шведських гендерних досліджень. KvinnSam є невід'ємною частиною мережі NING – інформаційної мережі з гендерних досліджень у Скандинавських країнах. KvinnSam є також членом Європейської мережі WINE (Жіночої інформаційної мережі Європи). Автоматизований каталог бібліотеки містить посилання на книги, статті, нариси, глави в книгах, звіти тощо, включаючи 1970-ті роки, і бібліотека постійно перебуває в процесі додавання більш давніх матеріалів. Бібліотечний ресурс KvinnSam [6] містить у собі:

- базу даних з гендерних досліджень GREDA, що містить інформацію про шведських учених, які займаються гендерними дослідженнями. GREDA корисна для журналістів, організаторів конференцій, представників зацікавленої громадськості, науковців і інших осіб, які хочуть знайти інформацію та увійти в контакт із гендерними дослідниками;

- базу даних Jmda, що надає поради з підбору літератури з гендерної проблематики та гендерної рівності в більш широкому значенні цього терміна. Її завданням є надання допомоги тим, хто працює з темою гендерної рівності – практикам і консультантам в організаціях і органах влади. Jmda містить посилання (включаючи повнотекстові) на урядові комісії, докторські дисертації, звіти, законодавчі положення тощо;

- базу даних GENA – базу кандидатських дисертацій з жіночих, чоловічих і гендерних досліджень у Швеції, починаючи з 1960 р.;

- ряд історичних порталів, що розповідають про боротьбу шведських жінок за виборче право, за право на вищу освіту, право на працю, участь жінок у світових асоціаціях, вплив жіночих організацій Швеції на соціальне й культурне життя, про жіночі періодичні видання (починаючи з кінця XIX ст.);

- базу даних FRAGEN, яка містить тексти другої хвилі фемінізму. Тут представлені книги, статті й брошури з 29 європейських країн, усі вони в повнотекстовому варіанті;

- базу з історії скандинавської жіночої літератури, що містить статті понад 800 авторів із країн Північної Європи;

- європейську базу даних з гендерної рівності EIGE, що містить понад 240 тис. посилань на ресурси з гендерного насильства, з питань

гендеру й засобів масової інформації, гендеру й зміни клімату, чоловіків і гендерної рівності, проблематики гендеру в балансі праці й особистого життя.

Міжнародний інститут соціальної історії [7] (МІСІ) (Амстердам, Нідерланди) представляє огляд проєктів з жіночої й гендерної історії і є однією з найбільших у світі документальних і науково-дослідних установ у галузі соціальної історії в цілому й історії робочого руху зокрема. Жіночі ролі в громадських рухах описані МІСІ в архівних і рукописних колекціях. Основними цілями віртуальної бібліотеки МІСІ є створення переліку світових установ і організацій, які займаються дослідженнями жіночої історії, пошук архівних та бібліотечних колекцій, а також надання посилань на інтернет-ресурси з історії жіночого руху. Є список журналів з жіночих досліджень і колекції посилань, корисних як відправна точка для пошуку в Інтернеті матеріалів з жіночих досліджень у цілому. База даних ViVa містить бібліографію з жіночої та гендерної історії в журналах з історичних і жіночих досліджень. База даних ViVa містить бібліографічні записи, що описують понад 12 тис. статей, опублікованих між 1975 і 2009 р. Вони представлені онлайн у вільному доступі.

При Австрійській національній бібліотеці з 1992 р. діє жіночий інформаційно-документаційний центр «Аріадна» [8], який надає інформацію про наявну в Національній бібліотеці літературу з історії жіночого руху 1848–1918 рр.; дискурси й документи (в електронному вигляді) про історію австрійського жіночого руху кінця австро-угорської монархії; жіночого руху 1918–1938 рр.; проєкт з австрійського жіночого руху в співробітництві з Інститутом сучасної історії університету Відня; жіночі літературні твори; твори з фантастики австрійських жінок-письменниць; проєкт «Жінки голосують!»; інтернет-виставку, присвячену 85-річчю права голосу жінок в Австрії; проєкт «Шерше ля фам», а також жіночі окремі бібліографії до 1918 р. (з електронними документами).

В Австрії у 1992 р. виникла організація ФРІДА (FRIDA) – жіноча інформаційно-документаційна робоча співдружність Австрії. Її цілями є допомога в обміні досвідом між жіночими бібліотеками й архівами й документаційно-інформаційними центрами Австрії, у розвитку нових жіночих інформаційно-документаційних проєктів у всіх федеральних землях, а також привернення уваги інших галузевих органів науково-технічної інформації до жіночого питання й інформування жінок. У 1995 р. були здійснені два великі проєкти – «Біографія» (Biographi) і «Тезаурус» (Tesauro). Проєкт «Тезаурус» фінансувався Ювілейним фондом і Федеральним міністерством освіти й мистецтва з 1994 по 1995 р. Викорис-

товуючи цей тезаурус, можна швидко, легко й коректно з жіночої точки зору індексувати документи. Розробниці створили унікальний словник, що відображає смислові зв'язки між уживаними й необхідними для дослідження жіночої проблематики термінами й поняттями. Він містить 2993 слова, з яких 612 не є ключовими, а 637 – синоніми. Велика увага була приділена адекватному відображенню австрійської специфіки. У проекті «Біографія» переслідувалися практичні (виявити біографічні джерела, що стосуються жінок, у фондах бібліотек і архівів Відня) й теоретичні цілі (оптимізація методики біографування, встановлення прогалін, переключувань у написаних біографіях жінок, а також вплив філософії, психології й соціології на цей процес, крім того, особливостей складання біографій жінок творчих професій – архітекторів, дизайнерів, письменниць тощо) [3].

3 бібліотек США, які спеціалізуються на жіночих дослідженнях, хотілося б виділити бібліотеку Вісконсінського університету в Мадісоні й Саллі Бінгем центр з жіночої історії й культури.

Бібліотека Вісконсінського університету в Мадісоні [9] з жіночих й етнонаціональних досліджень містить понад 2,3 млн джерел у галузі американської історії. Колекція з майже 10 тис. газет, починаючи з XVIII ст., є другою за обсягом у країні після Бібліотеки Конгресу.

Саллі Бінгем центр з жіночої історії й культури (Sallie Bingham Center for Women's History & Culture) Університету Дюка [10] (приватний дослідний університет, розташований у м. Дарем, Північна Кароліна, США) акумулює матеріали, у тому числі рідкісні книги й рукописи, що відображають громадське й приватне життя жінок протягом усієї історії, і робить ці матеріали доступними для дослідників з усього світу.

Ще одним корисним ресурсом є Віртуальна бібліотека жіночої історії [11]. Основними цілями цієї віртуальної бібліотеки є надання переліку установ і організацій, які займаються дослідженнями з жіночої історії, місцеперебування архівних і бібліотечних фондів, надання посилань на інтернет-ресурси з жіночої історії. Крім того, бібліотека надає перелік журналів з жіночих досліджень і кілька посилань на колекції, що можуть бути корисними як відправна точка для пошуку в Інтернеті матеріалів з жіночих і гендерних досліджень. Останнє оновлення даних бібліотеки – лютий 2013 р. Ресурс містить дані про архіви й бібліотеки Австралії, Австрії, Бельгії, Канади, Китаю, Данії, Франції, Німеччини, Греції, Ісландії, Ірландії, Італії, Латинської Америки, Люксембургу, Близького Сходу, Нідерландів, Іспанії, Швеції, Швейцарії, Туреччини, Великої Британії, Сполучених Штатів Америки та інших країн.

В Україні жіночих бібліотек такого рівня поки що немає, хоча багато бібліотек, зокрема бібліотеки ВНЗ та публічні, роблять певні кроки на шляху створення національного інформаційного ресурсу з гендерної проблематики.

Так, у 2001 р. в Україні почав роботу проект «Інформаційна підтримка впровадження гендерної освіти в Україні» за сприяння Канадського агентства міжнародного розвитку, Посольства Канади в Україні й Канадсько-українського гендерного фонду [12]. Реалізація проекту здійснювалася на базі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», у 2002 р. ідея проекту була підтримана багатьма вищими навчальними закладами України, у тому числі й Таврійським національним університетом ім. В. І. Вернадського. Завданнями проекту стали: формування віртуальної гендерної бібліотеки шляхом об'єднання в єдине електронне сховище книг, монографій, журналів, документів, публікацій, інтернет-ресурсів з гендерної проблематики; систематизація й поширення інформації з гендерної тематики; сприяння інформаційному та науково-методичному забезпеченню процесу впровадження гендерної компоненти в систему вищої освіти України.

Веб-ресурси проекту представлені, зокрема, віртуальною бібліотекою з гендерної проблематики, що містить розділи із законодавчих актів уряду України, інших країн, документів міжнародних організацій. У ній також представлені монографії, наукові статті й інтернет-ресурси, а також науково-методичні матеріали. Крім того, є банк даних про фахівців і організації, діяльність яких пов'язана з проблемами гендерної освіти в Україні. Цей ресурс складається з електронного банку даних про фахівців і організації, що займаються гендерною проблематикою. Серед публікацій проекту – видання практичного посібника з використання інформаційних технологій для гендерних досліджень і гендерних освітніх програм.

На компакт-диску «Світові Інтернет-ресурси з гендерної тематики» зібрано понад 1000 посилань на спеціалізовані веб-ресурси. Дайджест проекту містить вибрані публікації віртуальної гендерної бібліотеки. Партнерські інституції проекту: академічні установи (вищі навчальні заклади України); державні установи (Державний комітет України у справах сім'ї та молоді; Міністерство освіти й науки України); громадські організації України; міжнародні організації (Канадсько-український гендерний фонд, Канадське агентство міжнародного розвитку, Міжнародний фонд «Відродження», Гендерне бюро ПРООН

в Україні). Одним з основних досягнень проекту можна вважати мультимедійну розробку навчальних модулів за курсом «Впровадження гендерної освіти в Україні»: «Сучасні інформаційні й комунікаційні технології, їхнє використання для поширення й обміну інформацією з гендерної проблематики», «Інтернет-технології пошуку, збору, обробки й поширення інформації з гендерної проблематики» і «Світові Інтернет-ресурси з гендерної проблематики».

Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. П. Котляревського створила рекомендаційний бібліографічний покажчик «Гендерні відносини суспільства: сучасний вимір» присвячений висвітленню таких понять, як «гендер», «гендерна рівність», і «гендерні відносини» у різних сферах життєдіяльності [13]. До покажчика включено книги, що вийшли друком у 2003–2010 рр., та статті з журналів і газет за 2005–2010 рр. Добір літератури завершено у вересні 2010 р. Матеріали покажчика (175 позицій) систематизовано за розділами: нормативно-правове регулювання та державний механізм забезпечення гендерної рівності в Україні та світі; політичний та соціальний аспекти гендеру в сучасному суспільстві; проблеми розвитку інституту сім'ї та шлюбних відносин: гендерний аналіз; гендерні відносини в освіті, науці, культурі, літературі; забезпечення гендерної рівності на Полтавщині; інтернет-ресурси з проблем гендерних відносин. Матеріали анотовано. Допоміжний апарат бібліографічного покажчика – іменний покажчик (прізвища авторів, укладачів) і зміст. Матеріал, зібраний у цьому покажчику, буде корисним широкому колу громадськості: студентам, бібліотечним працівникам, працівникам органів державної влади й усім, хто цікавиться питаннями гендерних відносин, забезпеченням гендерної рівності в суспільно-політичній сфері.

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка видала методично-бібліографічні матеріали «На шляху гендерної рівності» [14]. Видання пропонує матеріали з питання забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя і має на меті допомогти бібліотекам області в організації просвітницьких та інформаційних заходів цього напрямку, зокрема визначити коло тем і засобів їх висвітлення для різних категорій користувачів. У тексті зазначається, що гендерні питання є предметом міждисциплінарного вивчення і містять історичний, філософський, правознавчий, соціологічний, політологічний, психологічний, літературознавчий, мовознавчий аспекти тощо, тож логічним буде залучення цілого масиву бібліотечних документів з різних галузей знань. Висвітлення потребують такі аспекти

гендерної проблематики: законодавство у сфері гендеру; історичний аспект проблеми; гендерна політика в Україні; гендерні ролі та стереотипи; фемінізм як попередник гендеру; історія жіночих рухів; гендерна асиметрія у політиці; нерівність чоловіків і жінок на ринку праці; проблеми гендерного насильства та дискримінації; гендерні відносини в родині; гендер і ЗМІ; роль гендерної освіти у вирішенні проблем рівності статей; гендер і культура; гендерні проблеми регіону тощо. Розробники методично-бібліографічних матеріалів звертають увагу на важливість інформування тих категорій, від яких залежить упровадження гендерних підходів у всіх сферах життя – політиків, працівників держустанов, науковців, освітян, керівників підприємств різного рівня тощо, ознайомлення їх з новинками та результатами гендерних досліджень. На жаль, зазначають вони, кількість документів з гендерних питань у більшості бібліотек незначна, тож найважливішим помічником має стати мережа Інтернет, де ці матеріали представлені досить широко. Ідеться насамперед про такі ресурси: портал «Всі рівні» [15]; сайт Музею історії жіноцтва, історії жіночого та гендерного руху [16]; віртуальна версія цього ж музею [17]; гендерна бібліотека [18].

Відділ довідково-бібліографічної та інформаційної роботи Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва підготував бібліографічний список, присвячений висвітленню правових аспектів гендерних відносин в Україні [19]. При складанні списку, який налічує 88 джерел, було використано документи з електронних каталогів Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва, Національної парламентської бібліотеки України, Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського, наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія», Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича, бібліотеки Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана, Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. П. Котляревського. До списку включено книги та публікації з періодичних видань, що вийшли друком у 1999–2012 рр. Добір документів завершено в січні 2014 р. Нормативні документи подано за офіційними виданнями: збірником «Офіційний вісник України», газетами «Урядовий кур'єр», «Голос України» в логічній послідовності (закони України, Укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України). Матеріал, зібраний у цьому списку, буде корисним широкому колу громадськості: студентам, бібліотечним працівникам, працівникам органів державної влади й усім, хто цікавиться питаннями гендерних відносин, забезпеченням гендерної рівності в суспільно-політичній сфері.

Навчально-науковий інститут історії і філософії Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького створив Центр гендерних досліджень, який сьогодні працює за двома напрямками: як громадська організація та як університетська програма [20]. Серед доробків центру є бібліографічний покажчик «Гендерні студії у фондах наукових бібліотек м. Черкас», перша частина якого вийшла в 2007 р., друга – у 2012 р. Метою цього видання насамперед є популяризація гендерних досліджень серед науковців і студентів, а також допомога в підготовці нових матеріалів з гендерної проблематики.

У Запоріжжі в жовтні 2013 р. на базі Запорізької обласної бібліотеки для юнацтва створена наукова проблемна група «Гендерні студії в літературознавстві» [21]. Адже бібліотека – це територія спілкування, де зручно залучити коло молодих читачів до дискурсивного визначення гендерної ідентичності; обговорення проблемних питань методології в культурології та літературознавстві; гендерного аналізу сучасної української літератури та культурної ситуації у країні; здійснення синтетичного дослідження естетичних тенденцій. За результатами обговорень будуть видані методичні матеріали.

Наукова бібліотека Запорізького національного університету підготувала бібліографічний покажчик публікацій з фонду наукової бібліотеки ЗНУ, присвячених проблемі гендерного виміру суспільства, до якого ввійшли статті з періодичних видань, наукових збірників, розділи підручників для ВНЗ, автореферати дисертацій, книги [22]. Покажчик складається з окремих розділів: гендерний соціум, гендерна політика, гендерне равенство, гендерні аспекти шлюбно-сімейних стосунків. Один з розділів – Електронні ресурси інтернет-сайтів, де розміщено цікаві публікації, дослідження, віртуальні виставки. Покажчик створено на базі електронного каталогу за період 2000–2013 р. станом на 18.04.2013, (579 дж.) місце зберігання джерел – фонди та електронні колекції наукової бібліотеки ЗНУ.

Харківський центр гендерних досліджень [23] на своєму сайті представив бібліографію робіт з гендерних досліджень (понад 1500 позицій) російською та українською мовами (укладач – к. ф. н. О. Луценко) за рубриками: Методологія гендерних досліджень, Феміністська теорія, Гендерна проблематика в економічній теорії, Гендерна проблематика в історичних науках, Гендерна проблематика в психології, Гендерна проблематика в антропології, Гендерна проблематика в літературі, Гендерна проблематика в мовознавстві, Гендерна проблематика в праві: права жінок, Гендерна проблематика в етиці, Гендерні

проблеми й сім'я, Гендерна політика в соціальних рухах: теорія й практика сучасного фемінізму, Гендер і націоналізм, Гендерна проблематика мас-медіа й реклами, Гендерна експертиза, література з гендерних аспектів природничих наук, Спецкурси з гендерної проблематики. Також видавничу програму ХЦГД (директор С. Жеребкін), що існує з 1994 р. й містить у собі публікацію наукової й освітньої літератури з гендерних досліджень (навчальні посібники, переклади робіт провідних західних авторів, матеріали вітчизняних досліджень з гендерного питання) у країнах колишнього СРСР. У 1996 р. ХЦГД підготував і опублікував перший у СНД підручник з гендерних досліджень «Теорія й історія фемінізму». З 1997 р. у рамках видавничої програми ХЦГД видаються періодичні видання з гендерних досліджень: академічний журнал «Гендерные исследования» (видається два рази на рік) і журнал «Новий образ. Український феміністський журнал» (українською, російською та англійською мовами). У 2001 р. ХЦГД разом з видавництвом «Алетейя» (Санкт-Петербург) заснував книжкові серії «Феміністська колекція» і «Гендерні дослідження». Крім того, ХЦГД знайомить читачів з мережевими ресурсами з гендерних досліджень у колишньому СРСР.

У 2012 р. створено Всеукраїнську мережу центрів гендерної освіти (гендерних центрів) у вищих навчальних закладах [24]. У 2014 р. її перейменовано у Всеукраїнську мережу осередків гендерної освіти (ОГО) у ВНЗ. Серед основних напрямів її діяльності – організація діяльності бібліотек з гендерної тематики: поповнення, систематизація, зберігання, облік друкованих матеріалів (методична література, періодика, буклети, плакати тощо); систематизація та організація використання фото-, відео-, аудіоматеріалів, матеріалів на електронних носіях; створення та поповнення інформаційної бази даних.

Усвідомлюючи значний потенціал бібліотек як державних структур з потужним потенціалом, що в змозі впливати на розвиток громадянського суспільства, зокрема в плані просування ідей гендерної рівності, жіночі недержавні організації виступають з ініціативою створення інформаційної жіночої мережі на базі бібліотек. Однією з таких громадських інституцій, що започаткували співпрацю з бібліотеками, є Міжнародний фонд захисту і сприяння розвитку бібліотек України (Фонд захисту бібліотек). Серед завдань фонду – створення інформаційних центрів на базі існуючих бібліотек і об'єднання їх в єдину інформаційну мережу, зокрема мережу для співпраці жіночих громадських організацій. Фонд провів соціологічні дослідження, зокрема про становище жіноцтва в Україні. Впроваджується проект «Всеукраїнський центр жіночих ініціатив, інфор-

мації та гендерної рівності». У його рамках починають працювати інформаційно-консультаційні центри на базі обласних бібліотек, створюються тематичні бази даних. Налагоджена співпраця з багатьма університетами світу, бібліотеками США, Канади, інших зарубіжних країн [25].

Можливості бібліотек у сприянні вирішенню гендерних питань достатньо широкі. Успішно працюють в обласних і районних, а подекуди навіть у сільських бібліотеках сімейні та жіночі клуби, інформаційні та консультаційні центри для жінок, кабінети психологічної допомоги. У приміщеннях бібліотек проводяться тренінги для жінок-лідерів, семінари та тематичні заняття для жінок з обмеженими фізичними можливостями, лекції із запобігання торгівлі жінками та дітьми, і пропаганди гендерних знань.

Бібліотека – це унікальне місце, куди всім відкрито доступ, де можна організувати виставку правової чи феміністської літератури, провести відповідний культурно-просвітницький захід або започаткувати заняття постійно діючого тематичного семінару з домашньої економіки.

У Сумській області, де активно діє громадський науковий гендерний центр, нині створюється перша в Україні гендерна інформаційно-просвітницька мережа на базі бібліотек. Бібліотеки можуть бути не лише прекрасними просвітницькими та інформаційно-сервісними осередками для жіночих громадських організацій і жінок, які поки що не знайшли себе у громадській праці, а й уже сьогодні стають незамінними посередниками між недержавними жіночими організаціями (НЖО) і широкими колами громадян: для отримання підтримки громадських ініціатив, поширення та збору необхідної інформації, залучення якомога більшої кількості волонтерів для виконання широкомасштабних проектів і програм.

У бібліотеках, які активно співпрацюють з НЖО, створюються власні громадські об'єднання: відділення всеукраїнських, міжнародних, чи регіональних організацій або жіночі інформаційно-консультативні центри та служби. Набувши права юридичної особи, ці громадські структури дають можливість бібліотекам стати ініціаторами програм і проектів, отримувати гранти, залучати позабюджетні кошти на зміцнення інформаційної бази, поступово формувати реальний центр інформації, громадських ініціатив, інноваційних технологій.

Прикладом саме такого центру є Обласна інформаційна жіноча служба, створена при Кіровоградській обласній науковій бібліотеці у 1996 р. Досвід успішної роботи цього громадського осередку широко відомий і в Україні, і за її межами. Інформаційна служба – один з найактивніших членів Жіночого консорціуму ННД-США, лідер багатьох проектів для

жінок області, учасник всеукраїнських жіночих програм, колективний член Фонду захисту бібліотек, ініціатор спільних проєктів для жінок, які здійснюються, зокрема, спільно з обласним управлінням у справах сім'ї та молоді та Державним комітетом у справах сім'ї та молоді.

До речі, інформаційні центри в бібліотеках створюються у рамках спільних програм (бібліотека + жіноча громадська організація). Так, за ініціативи Міжнародної організації «Жіноча громада» у багатьох бібліотеках була реалізована трирічна програма для жінок «Жінка – ти є світло правди і добра», якою передбачається створення консультативно-інформаційного центру для жінок з базами даних із соціальної, правової, освітньої та іншої інформації. Нині хоча термін реалізації програми закінчився, але бібліотеки продовжують працювати з цією категорією читачів.

На часі стоїть питання лобювання інноваційних підходів до організації діяльності бібліотек, які б сприяли перетворенню вчорашніх книгозбірень у сучасні інформаційні центри, де гендерні проблеми та жіночі ініціативи будуть у центрі уваги.

З іншого боку, український експерт з гендерних питань М. Дмитрієва акцентує увагу на актуальності співпраці громадських діячів і науковців з гендерних питань з бібліотеками, оскільки останнім часом в Україні книжки з гендерної тематики (не говорячи вже про феміністську) з'являлися в українському науковому просторі рідко і вкрай несистемно – і це стосується як перекладних (які робилися тільки і виключно в межах видавничих грантів), так і вітчизняних робіт. Знайти їх у книгарнях чи бібліотеках, купити у видавців, знайти в Інтернеті – складно. В українських вишах ентузіастки й ентузіасти гендерної просвіти читають курси з гендерної проблематики, однак зазвичай це лише спецкурси чи частини ширших курсів. Як констатує М. Дмитрієва, в Україні є чимало дослідниць міжнародного рівня, однак вони не об'єднані в рамках якоїсь асоціації чи іншої організації, котра б могла діяти як експертне співтовариство.

Як констатує експерт, в Україні стан гендерних досліджень характеризується:

- відсутністю тривалої традиції та історичної тягlosti цієї дисципліни;
- відсутністю програм ВНЗ з фахової підготовки за цим профілем;
- браком написаних зрозумілою мовою підручників, які б ґрунтувалися, серед іншого, і на матеріалах українських досліджень;
- катастрофічною недостатністю системного корпусу перекладених базових текстів з феміністської теорії та методології, а також гендерних досліджень у різних галузях, спираючись на які, можна було б працювати з вітчизняним матеріалом;

– відсутністю профільного наукового журналу, матеріали до якого

добиралися б за принципом peer review (експертної оцінки), як працюють практично всі поважні західні наукові журнали (журнал Харківського центру гендерних досліджень «Гендерные исследования», хоча часом і друкє матеріали про українські реалії, на суто українську аудиторію аж ніяк не орієнтований);

- відсутністю надійної мережі зв'язків наукової спільноти, у межах якої можна було б визначити авторитетних експертів;
- розмитістю критеріїв для оцінювання праць «про гендер»;
- непослідовністю розуміння принципового зв'язку між феміністською ідеологією (яка, власне, і уможливило перегляд позитивістського, а по суті, андроцентричного світогляду) та гендерними дослідженнями [26].

Отже, спрямовуючи зусилля на розв'язання окреслених вище проблем, експертне співтовариство може сприяти перетворенню гендерних досліджень в Україні на поважну наукову дисципліну, яка надаватиме дані для оцінювання прогресу Української держави на шляху до гендерної рівності.

У сучасних умовах в Україні виявилось актуальним започаткування нової теми у вітчизняних гендерних дослідженнях, яка пов'язана з висвітленням гендерного фактора в переживанні й досвіді війни. Зокрема, на це спрямований проект «Донбаські студії», який розпочато за підтримки Фонду ім. Генріха Белля в Україні. Гендерні дослідження проекту «Донбаські студії» мають намір розкрити ключові гендерні питання, які виникали на початку формування індустріалізації на Донбасі; виявити роль гендерного фактора у формуванні так званої «індустріальної» людини й створення проекту «Донбас»; описати «жіночий» досвід війни; активізувати експертні українське й міжнародні середовища навколо гендерної тематики в індустріальному й пост-індустріальному суспільствах; актуалізувати гендерну тему серед громадськості за допомогою створення публічних дискусій та проведення презентацій з дослідниками. Результатом роботи стане збірник авторських дослідницьких текстів і перекладної літератури [27].

Таким чином, можна констатувати, що останнім часом гендерний підхід почав упроваджуватися в усі сфери життєдіяльності суспільства. На сьогодні в Україні вже сформувався академічне співтовариство, яке займається гендерною проблематикою; розроблені методи дослідження й навчання, накопичений базовий потенціал у галузі академічних досліджень і навчальних матеріалів, створюється навчальна й дослідницька база (науково-дослідна, методична й навчальна література). Наразі обговорюється введення гендерної тематики в освітній стандарт.

Жіночими громадськими організаціями, дослідними й аналітичними центрами зібрані великі колекції книг, документів і матеріалів, до яких зацікавлені користувачі поки що не мають широкого доступу. Гендерні дослідження й фемінологія вже читаються як спецкурси у ВНЗ і, отже, мають потребу у своїх освітніх матеріалах, методичних посібниках, оригінальних, а часто й у раритетних текстах. Тож співпраця всіх зацікавлених сторін у справі просування держави Україна до гендерної рівності з бібліотеками набуває дедалі більшої актуальності.

Література

1. Права людини в Україні 2013. Узагальнена доповідь правозахисних організацій [Електронний ресурс] // Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Режим доступу: <http://helsinki.org.ua/index.php?r=1.4.1.10>. – Назва з екрана.

2. *Лангеноль А.* «Гендер» в постсоветских условиях: эпистемология травмы (пер. с англ. Дмитрия Тимофеева) [Электронный ресурс] // Русский журнал. – 2014. – № 2 (126). – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nlo/2014/126/51-pr.html>. – Загл. с экрана.

3. *Ястребова Е. М.* Женские библиотеки, архивы, органы информации и документации Австрии [Электронный ресурс] // Библиотечное обслуживание пользователей информации : сб. науч. тр. ГПНТБ России / Гос. публич. науч.-техн. б-ка России. – Москва : [б. и.], 1996. – 78 с. – С. 59–77. – Режим доступа: http://www.gpntb.ru/win/elbib/trud1/bopi_9-6_09.html. – Загл. с экрана.

4. *Малашкин А. В.* Складывание научного направления «Женская и гендерная история России» и перспективы единого поискового ресурса [Электронный ресурс] / А. В. Малашкин, Н. Л. Пушкарева // Социальная история : электрон. науч. журн. – 2013. – № 1. – С. 14–21. – Режим доступа: <http://www.icshes.ru/elektronnyjnauchnyj-zhurnal-sotsialnaya-istoriya/soderzhanie-vypuskov/statidownload/47/474/18>. – Загл. с экрана.

5. The Site of Gothenburg University Library [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ub.gu.se/kvinn/>. – Title from the screen.

6. KvinnSam – from private initiative to National resource library for gender studies [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ub.gu.se/kvinn/KvinnSam_14_eng.ppt. – Title from the screen.

7. The Site of International Institute of Social History [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.iisg.nl/womhist/>. – Title from the screen.

8. The Site of Austrian National Library [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.onb.ac.at/ev/ariadne>. – Title from the screen.

9. The Site of UW – Madison Libraries [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.library.wisc.edu/>. – Title from the screen.

10. The Site of Sallie Bingham Center for Women's History & Culture [Electronic resource]. – Mode of access: <http://library.duke.edu/rubenstein/ingham/>. – Title from the screen.

11. The Site of WWW Virtual Library Women's History [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.iisg.nl/w3/vlwomenshistory/>. – Title from the screen.

12. Семиколенова Е. И. Информационные технологии для гендерных исследований и гендерных образовательных программ. Опыт Украины [Электронный ресурс] / Е. И. Семиколенова, А. Г. Шилина // Таврический нац. ун-т им. В. И. Вернадского. – Режим доступа: http://elib.crimea.edu/index.php?option=com_content&task=view&id=207. – Загл. с экрана.

13. Гендерні відносини суспільства: сучасний вимір: Рекомендаційний бібліографічний покажчик [Електронний ресурс] // Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. П. Котляревського. – Режим доступу: http://library.pl.ua/nashi_vidannja/inshi_vidannja/genderni_vidnosini_suspilstva. – Назва з екрана.

14. На шляху гендерної рівності: Методично-бібліографічні матеріали [Електронний ресурс] / ОУНБ ім. В. Г. Короленка ; підгот. О. Рижаєва ; відп. за вип. О. Сльозка. – Чернігів, 2010. – 22 с. – Режим доступу: http://libkor.com.ua/php/metod_mat_files/Genderna_rivnistb.pdf. – Назва з екрана.

15. Сайт Женского информационного журнала [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vsirivni.com.ua/>. – Загл. с экрана.

16. Сайт Музею історії жіноцтва, історії жіночого та гендерного руху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gender.at.ua/>. – Назва з екрана.

17. Сайт віртуальної версії Музею історії жіноцтва, історії жіночого та гендерного руху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gender-museum.com/>. – Назва з екрана.

18. Сайт Гендерной библиотеки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://library.gender-ehu.org/>. – Загл. с экрана.

19. Правове регулювання гендерних відносин в Україні: Бібліографічний список [Електронний ресурс] // Публічна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва. – 2014. – Режим доступу: <http://lucl.kiev.ua/images/stories/Downloads/roz788.doc>. – Назва з екрана.

20. Гендерні студії у фондах наукових бібліотек м. Черкас:

бібліогр. покажч. : [у 2 ч.] [Електронний ресурс] / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Наук. б-ка, Наук. т-во істориків-аграрників ; уклад. Ю. В. Ватрушкіна. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2007. – Ч. 1. – 2007. – 179 с. – Режим доступу: <http://histfilos.cdu..> – Назва з екрана.

21. Наукова проблемна група «Гендерні студії в літературознавстві» у Запоріжжі [Електронний ресурс]. – 2013. – 6.10. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/>. – Назва з екрана.

22. Гендерні виміри сучасного суспільства : бібліогр. покажч. [Електронний ресурс]. / уклад. О. М. Агоян, відп. за вип. В. О. Герасимова ; ДВНЗ «Запорізький національний університет» МОН України. – Запоріжжя : ЗНУ, 2014. – 46 с. – Режим доступу: <http://library.znu.edu.ua/novini/28-03-2014/bib-pokazhch-gender-2014.pdf?v=1395996779>. – Назва з екрана.

23. Сайт Харьковского центра гендерных исследований [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gender.univer.kharkov.ua/RUSSIAN/about.htm>. – Загл. с экрана.

24. Концепція діяльності Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти [Електронний ресурс] // Всеукраїнська мережа осередків гендерної освіти у ВНЗ. – 2014. – Режим доступу: <http://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/works/94-2014-07-08-12-11-09>. – Назва з екрана.

25. Створення інформаційної жіночої мережі на базі бібліотек [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.kr.ua/women.html/stizhmnbpb.html>. – Назва з екрана.

26. Експертне коло [Електронний ресурс] // Гендерний інформаційно-аналітичний центр «КРОНА». – Режим доступу: <http://krona.org.ua/ekspertne-kolo.html>. – Назва з екрана.

27. Донбасские студии начинают Гендерные исследования [Электронний ресурс] // ИЗОЛЯЦИЯ. – 2015. – Режим доступа: <http://izolyatsia.org/ru/project/gender-studies>. – Загл. с экрана.

References

1. Prava liudyny v Ukraini 2013. Uzahalnena dopovid pravozakhysnykh orhanizatsii [Human rights in Ukraine 2013. Human rights organizations' report]. *helsinki.org.ua*. Retrieved from <http://helsinki.org.ua/index.php?r=1.4.1.10> [in Ukrainian].

2. Langenol', A. (2014). «Gender» v postsovetskih uslovijah: jepistemologija travmy (per. s angl. Dmitrija Timofeeva) [«Gender» in the post-Soviet conditions: epistemology injury (trans. from English. Dmitry Timofeev)]. – *Russian*

journal, 2 (126). *magazines.russ.ru*. Retrieved from <http://magazines.russ.ru/nlo/2014/126/5 1-pr.html> [in Russian].

3. Jastrebova, E. M. (1996). *Zhenskie biblioteki, arhivy, organy informacii i dokumentacii Avstrii* [Women's libraries, archives, information and documentation bodies of Austria]. Moscow: Russian National Public Library, 57–79. *gpntb.ru*. Retrieved from http://www.gpntb.ru/win/elbib/trud1/bopi_96_09.html [in Russian].

4. Malashkin, A. V., Pushkareva, N. L. (2013). *Skladyvanie nauchnogo napravlenija «Zhenskaja i gendernaja istorija Rossii» i perspektivy edinogo poiskovogo resursa* [Folding the scientific direction «Women's and Gender History of Russia» and the prospects for a single search resource]. *Social history. Electronic scientific journal*, 1, 14–21. *icshes.ru*. Retrieved from <http://www.icshes.ru/elektronnyj-nauchnyj-zhurnal-sotsialnaya-istoriya/soderzhanie-vypuskov/stati/download/47/474/18> [in Russian].

5. Site of Gothenburg University Library. *ub.gu.se*. Retrieved from <http://www.ub.gu.se/kvinn/> [in English].

6. KvinnSam – from private initiative to National resource library for gender studies. *ub.gu.se*. Retrieved from http://www.ub.gu.se/kvinn/KvinnSam_14_eng.ppt [in English].

7. Site of International Institute of Social History. *socialhistory.org*. Retrieved from <http://www.iisg.nl/womhist/> [in English].

8. Site of Austrian National Library. *onb.ac.at*. Retrieved from <http://www.onb.ac.at/ev/ariadne> [in English].

9. Site of UW–Madison Libraries. *library.wisc.edu*. Retrieved from <http://www.library.wisc.edu/> [in English].

10. Site of Sallie Bingham Center for Women's History & Culture. *library.duke.edu*. Retrieved from <http://library.duke.edu/rubenstein/ingham/> [in English].

11. Site of WWW Virtual Library Women's History. *socialhistory.org/en*. Retrieved from <http://www.iisg.nl/w3/vlwomenshistory/> [in English].

12. Semikolenova, E. I., Shilina, A. G. *Informacionnye tehnologii dlja gendernyh issledovanij i gendernyh obrazovatel'nyh programm. Opyt Ukrainy* [Information technology for gender studies and gender education programs. Ukrainian experience]. *elib.crimea.edu*. Retrieved from http://elib.crimea.edu/index.php?option=com_content&task=view&id=207 [in Russian].

13. *Henderni vidnosyny suspilstva: suchasnyi vymir: Rekomendatsiinyi bibliografichnyi pokazhchyk* [Gender relations Society: Dimension: Reference bibliography]. *library.pl.ua*. Retrieved from http://library.pl.ua/nashi_vidannja/inshi_vidannja/genderni_vidnosini_suspilstva [in Ukrainian].

14. Slozka, O., & Ryzhaieva, O. (2010). Na shliakhu hendernoї rivnosti: Metodychno-bibliografichni materialy [Towards Gender Equality: Methodological and bibliographical materials]. *libkor.com.ua*. Retrieved from http://libkor.com.ua/php/metod_mat_files/Genderna_rivnistb.pdf [in Ukrainian].
15. Sajt Zhenskogo informacionnogo zhurnala [Site of Women's Information Magazine]. *vsirivni.com.ua*. Retrieved from <http://vsirivni.com.ua/> [in Ukrainian].
16. Sait Muzeiu istorii zhinotstva, istorii zhinochoho ta hendernoho rukhu [Site of History Museum of women, women's history and gender movement]. *gender.at.ua*. Retrieved from <http://gender.at.ua/> [in Ukrainian].
17. Sait virtualnoi versii Muzeiu istorii zhinotstva, istorii zhinochoho ta hendernoho rukhu [Site is a virtual version of the Museum of History of women, women's history and gender movement]. *gendermuseum.com*. Retrieved from <http://gendermuseum.com/> [in Ukrainian].
18. Sajt Gendernoj biblioteki [Site of Gender library]. *library.gender-ehu.org*. Retrieved from <http://library.gender-ehu.org/hms/home.php?publiclogin=1> [in Russian].
19. Pravove rehuliuвання hendernykh vidnosyn v Ukraini: Bibliografichniy spysok [Rights of gender relations in Ukraine: Bibliographic list]. (2014). *lucl.kiev.ua*. Retrieved from <http://lucl.kiev.ua/images/stories/Downloads/roz788.doc> [in Ukrainian].
20. Vatrushkina, V. (2007). Henderni studii u fondakh naukovykh bibliotek m. Cherkas: bibliohr. pokazhch [Gender Studies in scientific libraries m. Cherkasy: Ref. pokazhch]. Cherkasy: ChNU. *histfilos.cdu.edu.ua*. Retrieved from <http://histfilos.cdu.edu.ua/?q> [in Ukrainian].
21. Naukova problemna hrupa «Genderni studii v literaturoznavstvi» u Zaporizhzi [The scientific problem group «Gender studies in literary criticism» in Zaporozhye]. (2013). *slideshare.net/d_annett*. Retrieved from http://www.slideshare.net/d_annett/ss-26910322#14270391805301&fbinitialized [in Ukrainian].
22. Ahoian, O. M., & Herasymova, V. O. (2014). Henderni vymiry suchasnoho suspilstva : bibliohr. pokazhch. [Gender dimensions of modern society: Ref. pokazhch.]. Zaporizhzhia: ZNU. *library.znu.edu.ua*. Retrieved from <http://library.znu.edu.ua/novini/28-03-2014/bib-pokazhch-gender-2014.pdf?v=1395996779> [in Ukrainian].
23. Sajt Har'kovskogo centra gendernykh issledovaniy [Site of Kharkov Center for Gender Studies]. *gender.univer.kharkov.ua*. Retrieved from <http://www.gender.univer.kharkov.ua/RUSSIAN/about.htm> [in Russian].
24. Kontseptsiiia diialnosti Vseukrainskoi merezhi osередkiv hendernoї

osvity [The concept of the All-Ukrainian Network of gender education centers]. (2014). *gendercenter.sumdu.edu.ua*. Retrieved from <http://gender-center.sumdu.edu.ua/index.php/works/94-2014-07-08-12-11-09> http://gender.at.ua/_ld/2/216____.doc [in Ukrainian].

25. Stvorennia informatsiinoi zhinochoi merezhi na bazi bibliotek [Creation of an information network based on women's libraries]. *library.kr.ua*. Retrieved from <http://library.kr.ua/women.html/stizhmnbp.html> [in Ukrainian].

26. Ekspertne kolo [Expert circle]. *krona.org.ua*. Retrieved from <http://krona.org.ua/ekspertne-kolo.html> [in Ukrainian].

27. Donbasskie studii nachinajut Gendernye issledovanija [Donbass studios begin Gender Studies]. (2015). *izolyatsia.org/ru*. Retrieved from <http://izolyatsia.org/ru/project/gender-studies> [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 12.03.2015.

Lina Chernjavskaia

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

The Creation of Information Resources for Scientific Support for Gender Studies

The article analyzes the experience of creating gender-based information resource libraries. Investigated the activities of both foreign and domestic libraries in this direction. The aspects of the optimization of such work, the need for coordination with government agencies, research dealing with gender studies and non-governmental organizations. Draws attention to the need for the exchange of experience between women's libraries, archives and documentation and information center for women's and gender history.

Keywords: gender, information library resources, databases, virtual library, communication strategies libraries.

Лина Чернявская

Национальная библиотека Украины им. В. И. Вернадского

Создание информационных ресурсов для научного обеспечения гендерных исследований

В статье проанализирован опыт создания гендерного информационного ресурса на базе библиотек. Исследована деятельность как зарубежных, так и отечественных библиотек в этом направлении.

Рассматриваются аспекты оптимизации такой работы, необходимости ее координации с правительственными структурами, учеными, занимающимися гендерными исследованиями и негосударственными общественными организа-

циями. Обращается внимание на необходимость обмена опытом между женскими библиотеками, архивами и документационно-информационными центрами по женской и гендерной истории.

Ключевые слова: гендер, информационный библиотечный ресурс, базы данных, виртуальная библиотека, коммуникативные стратегии библиотек.